

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงคือ เพศชาย ร้อยละ 91.70 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 8.30 เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ในแต่ละครอบครัวจะเป็นผู้ชาย เพราะเป็นผู้นำของครอบครัว

อายุของเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 34.30 รองลงมาคือ อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 33.10 อายุ 21-30 ปี ร้อยละ 18.90 อายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 12.40 ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ อายุน้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 1.20 เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ อาจเนื่องมาจากตอนเก็บข้อมูล ผู้ที่ให้สัมภาษณ์จะเป็นผู้นำของครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่จะมีอายุค่อนข้างมาก

วุฒิการศึกษาสูงสุดของเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ร้อยละ 53.30 รองลงมาคือ ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 23.70 มัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 16.60 มัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 5.30 ตามลำดับ และน้อยที่สุด คือ ปวช. ร้อยละ 0.60 ปวส. ร้อยละ 0.60 เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อยเมื่อเทียบกับการศึกษาภาคบังคับในปัจจุบัน แต่เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุซึ่งมาตรฐานการศึกษาในอดีตค่อนข้างต่ำกว่าในปัจจุบัน และผู้ที่ไม่ได้รับศึกษามีค่อนข้างมาก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา ซึ่งในอดีตการศึกษายังเข้าไปไม่ถึง ทำให้ไม่ได้รับการศึกษา

จำนวนสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกร ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก 4-6 คน ร้อยละ 75.70 รองลงมาคือ มีจำนวนสมาชิก 1-3 คน และน้อยที่สุดคือ มีจำนวนสมาชิก 7-9 คน ร้อยละ 9.50 คน ครอบครัวแต่ละครอบครัวประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูก 1-3 คน รวม

กับผู้สูงอายุอีกครอบครัวละ 1-2 คน เมื่อรวมสมาชิกในครอบครัวเข้าด้วยกัน จะได้จำนวนสมาชิกแต่ละครอบครัวประมาณ 4-6 คน บางครอบครัวที่มีสมาชิกน้อย เพราะมีลูกเพียง 1 คน หรือยังไม่มีลูก และบางครอบครัวที่มีสมาชิกมาก เพราะมีลูกหลายคนและมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยเช่น ปู่กับย่า ตากับยาย

จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกสตรอเบอร์รี่ ส่วนใหญ่ใช้แรงงาน 1-5 คน ร้อยละ 79.30 รองลงมาคือ 6-10 คน ร้อยละ 13.00 และ 11-15 คน ร้อยละ 5.30 และน้อยที่สุดคือ มากกว่า 15 คน ร้อยละ 2.40 เกษตรกรปลูกสตรอเบอร์รี่ในพื้นที่ของตนเอง ส่วนใหญ่จึงใช้แรงงานในครอบครัวในการดูแลและเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งแต่ละครอบครัวจะมีสมาชิกอยู่ในช่วง 4-6 คน ส่วนเกษตรกรที่มีการใช้แรงงานค่อนข้างสูงเนื่องจาก มีพื้นที่ในการปลูกสตรอเบอร์รี่ค่อนข้างมากจึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานเพิ่มเติมจากแรงงานในครอบครัว การจ้างแรงงานของเกษตรกรแต่ละรายจึงขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่ในการปลูกสตรอเบอร์รี่ในแต่ละปี

อาชีพหลักส่วนใหญ่ที่เกษตรกรทำคือ ปลูกสตรอเบอร์รี่ ร้อยละ 76.30 รองลงมาคือ ปลูกพืชไร่ ร้อยละ 21.90 ปลูกพืชสวน ร้อยละ 7.70 และรับจ้าง ร้อยละ 5.90 น้อยที่สุดคือ เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 5.30 เกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่ส่วนใหญ่จะปลูกสตรอเบอร์รี่เป็นอาชีพหลัก เนื่องจากต้องใช้แรงงานมาก และใช้เวลาในการเพาะปลูกนาน มีบางส่วนที่ปลูกพืชไร่เป็นอาชีพหลักเช่น ข้าว ข้าวโพด เป็นต้น ซึ่งใช้เวลาในการดูแลน้อย จึงพอมีเวลาปลูกสตรอเบอร์รี่เป็นอาชีพรองได้

อาชีพรองรับจ้าง ร้อยละ 36.10 ปลูกสตรอเบอร์รี่ ร้อยละ 23.70 ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 17.20 ปลูกพืชสวน ร้อยละ 16.60 ปลูกพืชไร่ ร้อยละ 13.60 และค้าขาย ร้อยละ 10.10 น้อยที่สุดคือ เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 5.30 เกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่เป็นอาชีพหลักบางส่วนยังมีเวลาว่างจึงหารายได้เพิ่มเติมจากอาชีพอื่นๆ บางรายรับจ้างเป็นแรงงานให้กับสวนสตรอเบอร์รี่อื่นที่ไม่ใช่ของตน หรือปลูกพืชชนิดอื่นเช่น พืชไร่ พืชสวน บางรายเลี้ยงสัตว์ และบางรายค้าขายเป็นอาชีพเสริม

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ในการปลูกสตรอเบอร์รี่ 1-5 ไร่ ร้อยละ 89.90 รองลงมา 6-10 ไร่ ร้อยละ 8.30 และมากกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 1.80 ส่วนใหญ่จะใช้ที่ดินของตนเองในการปลูกสตรอเบอร์รี่และใช้แรงงานภายในครอบครัว จึงทำให้ไม่สามารถปลูกในพื้นที่ขนาดใหญ่ได้ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในด้านแรงงาน และเงินทุน เนื่องจากสตรอเบอร์รี่เป็นพืชที่ใช้เงินในการลงทุนสูงมาก เกษตรกรบางรายมีทุนน้อยจึงปลูกได้น้อย อีกประเด็นหนึ่งคือ ราคาที่ดินในพื้นที่ตำบลบ่อ

แก้ว มีราคาสูงมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่เฉพาะในการปลูกสตรอเบอรี่ และเป็นที่มีอากาศดีตลอดทั้งปี ทำให้เริ่มมีการสร้างรีสอร์ทเพิ่มมากขึ้น ราคาที่ดินจึงพุ่งสูงขึ้นตามไปด้วย เกษตรกรจึงไม่มีเงินทุนมากพอในการจัดหาพื้นที่เพิ่มเติมในการปลูกสตรอเบอรี่

ที่ดินของตนเอง เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดิน 1-5 ไร่ ร้อยละ 71.00 รองลงมาคือ ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 21.30 และ 6-10 ไร่ ร้อยละ 7.10 ตามลำดับ น้อยที่สุดคือ มากกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 0.60

เช่าที่ดิน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เช่าที่ดิน ร้อยละ 59.80 รองลงมาคือ 1-5 ไร่ ร้อยละ 31.40 และ 6-10 ไร่ ร้อยละ 7.70 ตามลำดับน้อยที่สุดคือ มากกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 1.20

เกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ที่ดินของตนเองในการเพาะปลูกสตรอเบอรี่จะมีการเช่าบ้างในเกษตรกรบางรายที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และเกษตรกรหลายใหญ่ที่ทำการปลูกที่ใช้พื้นที่มาก จึงต้องเช่าที่ดินเพิ่มเติมจากที่ดินของตนเอง ปัจจัยหลักในการใช้พื้นที่ในการปลูกสตรอเบอรี่คือ เงินลงทุน เพราะสตรอเบอรี่เป็นพืชที่ใช้เงินลงทุนต่อไร่ค่อนข้างสูง เมื่อเกษตรกรขาดเงินลงทุนจึงไม่สามารถขยายพื้นที่ในการเพาะปลูกออกไปได้

ประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอรี่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 1-5 ปี ร้อยละ 57.40 รองลงมาคือ 6-10 ปี ร้อยละ 33.10 และมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 5.90 ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือ 11-15 ปี ร้อยละ 3.60 เกษตรกรเกินกว่าครึ่งมีประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอรี่เพียง 1-5 ปี ซึ่งจัดว่ายังมีประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอรี่น้อยอยู่ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจึงยังไม่มีประสบการณ์มากพอในการแก้ไขปัญหา สาเหตุมาจากอดีตผู้ปลูกสตรอเบอรี่ในพื้นที่ตำบลบ่อแก้วยังมีจำนวนน้อย และค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี เมื่อเห็นว่าการปลูกสตรอเบอรี่ให้ผลตอบแทนกว่าพืชชนิดอื่นที่ตนเคยปลูกอยู่เช่น พืชไร่และพืชสวนต่าง ๆ เกษตรกรจึงเริ่มหันมาปลูกสตรอเบอรี่เพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลที่ได้ผู้ที่มีประสบการณ์ปลูกสตรอเบอรี่เกิน 10 ปี มีไม่ถึงร้อยละ 10

การกู้เงินเพื่อปลูกสตรอเบอรี่ เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินเพื่อปลูกสตรอเบอรี่ ร้อยละ 74.60 โดยกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ร้อยละ 37.90 รองลงมาคือ อื่น ๆ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสหกรณ์หมู่บ้าน และกู้ธนาคาร ร้อยละ 23.10 เพื่อนบ้าน ร้อยละ 13.60 และสหกรณ์การเกษตรระเมิง ร้อยละ 13.00 ตามลำดับ น้อยที่สุดคือธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ

ร้อยละ 3.00 เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินเพื่อใช้ในการปลูกสตอเบอรี่ เนื่องจากการปลูกสตอเบอรี่ ใช้เงินในการลงทุนต่อไร่สูงมากเมื่อเทียบกับพืชชนิดอื่น ๆ เกษตรกรจึงไม่มีเงินก้อนขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการลงทุน การกู้เงินจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมากสำหรับการปลูกสตอเบอรี่ แหล่งเงินกู้ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดขนาดพื้นที่ปลูก เพราะเกษตรกรบางรายไม่สามารถหาแหล่งเงินกู้ หรืออาจจะกู้ได้ในวงเงินที่จำกัด ทำให้ไม่สามารถเพาะปลูกตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ยกตัวอย่าง เช่น เกษตรกรมีแรงงานในครอบครัวมากพอที่จะดูแลสวนสตอเบอรี่ได้ถึง 5 ไร่ แต่เนื่องจากขาดเงินที่จะลงทุน จึงปลูกสตอเบอรี่ได้เพียง 3 ไร่ ทำให้เสียโอกาส แหล่งเงินทุนจึงมีความสำคัญมากสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอรี่

รายได้จากการปลูกสตอเบอรี่ต่อปี เกษตรกรมีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ร้อยละ 47.30 รองลงมาคือ 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 23.10 และมากกว่า 150,000 บาท ร้อยละ 19.50 ตามลำดับ น้อยที่สุดคือ 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 10.10 รายได้ของเกษตรกรผันแปรกับพื้นที่ในการปลูก เนื่องจากยิ่งปลูกมากก็มีรายได้มากตามมาด้วย แต่เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรหลายย่อยที่มีพื้นที่ในการปลูกสตอเบอรี่น้อย รายได้ที่ได้จึงน้อยตามไปด้วย และอีกปัจจัยหนึ่งคือ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ผลผลิตสตอเบอรี่มีคุณภาพดีและมีปริมาณมาก ส่งผลให้มีรายได้สูงตามมา การส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีในการผลิตสตอเบอรี่ที่เหมาะสม จึงเป็นการช่วยให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น

รายได้จากอาชีพอื่นที่ไม่ใช่การปลูกสตอเบอรี่ต่อเดือน เกษตรกรมีรายได้ 1,001-5,000 บาท ร้อยละ 37.90 รองลงมาคือ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท และไม่มีรายได้จากอาชีพอื่น ร้อยละ 27.20 ตามลำดับ น้อยที่สุดคือ มากกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 5.90 เกษตรกรบางส่วนมีการหารายได้เพิ่มเติมเล็ก ๆ น้อย ๆ นอกเหนือจากการปลูกสตอเบอรี่ เช่น รับจ้าง ค้าขาย ปลูกพืชไร่ พืชสวน และเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น เมื่อดูจากรายได้เสริมจึงค่อนข้างนอก

เงินลงทุนในการปลูกสตอเบอรี่ต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่ลงทุน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ร้อยละ 53.80 รองลงมาคือ 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 20.10 และ มากกว่า 150,000 บาท ร้อยละ 14.80 ตามลำดับ น้อยที่สุดคือ 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 11.20 สตอเบอรี่ต้องใช้นเงินลงทุนสูง แต่เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกน้อย เงินลงทุนจึงไม่สูงมาก จะมีกลุ่มเกษตรกรรายใหญ่ที่ใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกมาก จึงมีการใช้นเงินลงทุนสูงตามไปด้วย และการใช้นเงินลงทุนในบางรายอาจมากเกินไปจนเป็นจริงในการปลูกสตอเบอรี่ เนื่องจากประสบปัญหาต่าง ๆ ทำให้จำเป็นต้องใช้นเงินเพิ่มเติมในการแก้ไขปัญหา เช่น

ต้นทุนหลายจำเป็นต้องซื้อใหม่เพิ่มในการปลูกซ่อม โรคและแมลงระบาดจำเป็นต้องซื้อยามาฉีดป้องกันและกำจัด ทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมเกินความจำเป็น การส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการผลิตสตรอเบอรี่ที่เหมาะสมจึงเป็นการช่วยลดต้นทุนในการผลิตลงได้ เช่น การใช้ต้นไหลที่ปลอดโรคมีความแข็งแรง การป้องกันโรคและแมลงซึ่งมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการกำจัดโรคและแมลง การลดต้นทุนในการผลิตนั้นส่งผลให้เกษตรกรมีกำไรเพิ่มมากขึ้น

รายจ่ายในครอบครัวต่อเดือน เกษตรส่วนใหญ่ใช้จ่ายต่อเดือน 2,501-4,000 บาท ร้อยละ 34.30 รองลงมาคือ 1,001-2,500 บาท ร้อยละ 24.90 4,001-5,500 บาท ร้อยละ 18.90 และ มากกว่า 5,500 บาท ร้อยละ 11.20 น้อยที่สุดคือ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท ร้อยละ 10.70 เกษตรกรในตำบลบ่อแก้วจัดว่ามีค่าใช้จ่ายเป็นปกติไม่สูงหรือต่ำมากนัก จะมีเกษตรกรบางรายที่ใช้ค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากส่งลูกไปเรียน ซึ่งจากการพูดคุยพบว่า เกษตรกรนิยมส่งลูกให้เรียนจบการศึกษาที่สูง ถือว่าเป็นแนวโน้มที่ดีในการพัฒนาระบบการเกษตรในอนาคต

แหล่งจำหน่ายผลผลิตสตรอเบอรี่ ส่วนใหญ่พ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่สวน ร้อยละ 68.00 รองลงมาคือ รวมกลุ่มจำหน่าย ร้อยละ 14.20 ตัวแทนบริษัทเอกชน ร้อยละ 11.80 และ ขายเองในตลาด,ตามร้านค้า ร้อยละ 4.10 น้อยที่สุดคือ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ ร้อยละ 1.80 จากข้อมูลปัญหาที่เกษตรกรพบคือ การถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่ของเกษตรกรในปัจจุบัน ทำให้เกษตรกรเริ่มมีการรวมกลุ่มกันจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

แหล่งที่ได้รับความรู้เรื่องการปลูกสตรอเบอรี่ ส่วนใหญ่เกษตรกรได้รับจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 75.70 รองลงมาคือ ฝึกอบรม/ประชุม/ชมการสาธิต ร้อยละ 27.20 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ ร้อยละ 20.10 วารสารทางด้านการเกษตร ร้อยละ 18.90 ผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ 16.00 ทัศนศึกษา ร้อยละ 10.70 ประสบการณ์ของเกษตรกร ร้อยละ 7.70 พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 5.30 และนิทรรศการ ร้อยละ 4.10 น้อยที่สุดคือ โทรทัศน์ และวิทยุ ร้อยละ 3.60 เกษตรกรในแต่ละหมู่บ้านมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ซึ่งอาจเป็นเครือข่าย สมาชิกกลุ่ม หรือเผ่าเดียวกัน จึงมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันเป็นอย่างดี แต่ในกรณีระหว่างกลุ่ม ระหว่างหมู่บ้าน หรือคนละเผ่า อาจมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันน้อย

การเป็นสมาชิกกลุ่มการเกษตร องค์กร หรือสถาบันในท้องถิ่น เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกร้อยละ 60.90 ไม่เป็นสมาชิกร้อยละ 39.10 เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกรายการเพื่อ

การเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ร้อยละ 29.00 รองลงมาคือ สหกรณ์การเกษตรสระเมิง ร้อยละ 14.80 กลุ่มเกษตรกรทำไร่บ่อแก้ว ร้อยละ 13.60 กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ร้อยละ 10.70 กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ่อแก้ว ร้อยละ 10.10 กลุ่มศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ ร้อยละ 7.10 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 5.90 กลุ่มอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มสมาชิกเงินล้าน ร้อยละ 2.40 และกลุ่มออมทรัพย์บ้านศรีชุม ร้อยละ 1.80 น้อยที่สุดคือ กลุ่มข้างวัดพัฒนา และกลุ่มสตรีอเบอรี่บ้านแม่ยางห้า ร้อยละ 1.20 เกษตรกรที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มซึ่งบางคนเข้าเป็นสมาชิกหลายกลุ่ม เนื่องจากจากจุดประสงค์ของแต่ละกลุ่มต่างกันเช่น เพื่อแปรรูปผลผลิต เพื่อหาแหล่งเงินทุน เพื่อหาความรู้ในการปลูกสตอเบอรี่ เพื่อจำหน่ายผลผลิต เป็นต้น ยังมีเกษตรกรบางส่วนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือ องค์กรต่าง ๆ ซึ่งทำให้เสียโอกาสมากกว่าเกษตรกรที่เป็นสมาชิก จากการสอบถาม พบว่า เกษตรกรต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือ องค์กรต่างๆ แต่ยังขาดโอกาสเนื่องจากสาเหตุหลายประการ

พันธุ์สตอเบอรี่ที่มีอยู่ในสวนเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพันธุ์เบอร์ 329 ร้อยละ 61.50 รองลงมาคือ พันธุ์พระราชทาน 20 ร้อยละ 25.40 พันธุ์พระราชทาน 16 ร้อยละ 4.70 พันธุ์พระราชทาน 70 ร้อยละ 3.60 และพันธุ์พระราชทาน 50 ร้อยละ 3.00 น้อยที่สุดคือ พันธุ์พระราชทาน 72 ร้อยละ 1.80 เกษตรกรปลูกเบอร์ 329 เพิ่มมากขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากเห็นว่าเกษตรกรที่ปลูกพันธุ์เบอร์ 329 ได้ผลผลิตที่ดี ลูกมีขนาดใหญ่ ผลดก ประกอบกับพันธุ์อื่นๆ ที่ปลูกมาเริ่มกลายพันธุ์ให้ผลผลิตน้อย ลูกมีขนาดเล็ก จึงหันมาปลูกพันธุ์เบอร์ 329

การจัดหาต้นไผ่มาปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่เพาะเลี้ยงต้นไผ่เอง ร้อยละ 87.00 และซื้อต้นไผ่มาปลูก ร้อยละ 16.00 เกษตรกรนิยมเพาะเลี้ยงต้นไผ่เองในแปลงของตน เมื่อผลิตไผ่ไม่พอ ถึงจะทำการจัดซื้อต้นไผ่ ทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการทั้งด้านเป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค ต้นไผ่ไม่แข็งแรงเนื่องจากใช้วัสดุเพาะที่คุณภาพต่ำ ต้นไผ่เกิดการกลายพันธุ์เนื่องจากการใช้ต้นแม่ชำๆ จากต้นสตอเบอรี่ปีก่อนๆ ฯลฯ จากปัญหาที่กล่าวมาทำให้เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการปลูกซ่อม ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น ในด้านผลผลิตเมื่อต้นไผ่ไม่แข็งแรงเกิดการกลายพันธุ์ ทำให้ผลผลิตต่ำ คุณภาพต่ำ ส่งผลให้รายได้น้อยลง เกิดภาวะต้นทุนสูงกว่ารายได้ ซึ่งก็คือการขาดทุนนั่นเอง ปัจจุบันเริ่มมีเกษตรกรบางรายผลิตต้นไผ่ปลอดโรคเพิ่มมากขึ้นโดยใช้ต้นแม่เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การแปรรูปสตอเบอรี่ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการแปรรูป ร้อยละ 89.30 และมีส่วนทำการแปรรูป โดยนำมาแปรรูปเป็น แยมสตอเบอรี่ ไวน์สตอเบอรี่ สตอเบอรี่แห้ง

น้ำสตรอเบอรี่ ร้อยละ 10.70 ข้อมูลที่ได้แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายสตรอเบอรี่ในรูปแบบผลสด เนื่องจากผลสตรอเบอรี่สดในประเทศไทยมีราคาดี ทำให้เกษตรกรนิยมขายผลรับประทานสด แต่เมื่อช่วงปลายฤดูเมื่อราคาผลผลิตต่ำลง เกษตรกรจึงทำการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า และเพิ่มระยะเวลาในการเก็บรักษาทำให้จำหน่ายผลผลิตได้ยาวนาน ส่วนใหญ่ที่ทำการแปรรูปเกษตรกรจะรวมกลุ่มกันเพื่อลดค่าใช้จ่ายในด้านอุปกรณ์ และเพื่อการจำหน่าย

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ ตอบแบบทดสอบได้คะแนนสูงสุด 20 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และตอบแบบทดสอบได้ต่ำสุด 5 คะแนน สามารถจำแนกตามระดับความรู้ได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกรอยู่ในระดับดี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 37.90 ของเกษตรกร
2. ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 59.20 ของเกษตรกร
3. ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอรี่ในเขตตำบลบ่อแก้ว มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่อยู่ในระดับมากร้อยละ 37.90 และระดับปานกลางร้อยละ 59.20 มีผู้ที่ถูกจัดว่ามีความรู้ 5 คน จากข้อมูลในด้านการศึกษาสูงสุด ซึ่งพบว่าเกษตรกรมีระดับการศึกษาเฉลี่ยชั้นประถมศึกษา แต่กลับมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่อยู่ในเกณฑ์ที่ดี แสดงว่าเกษตรกรมีการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมในด้านเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่อยู่ตลอดเวลา เป็นสัญญาณที่ดีในการพัฒนาระบบการผลิตสตรอเบอรี่ให้ดียิ่งขึ้นกว่าปัจจุบัน

เกษตรกรส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 66.66 ตอบแบบทดสอบถูก แสดงว่าเกษตรกรมีความรู้เรื่องเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีคือ ตอบถูกเกินครึ่งหรือเกิน ร้อยละ 50 ของจำนวนคำถามทั้ง 20 ประเด็น

ตอนที่ 3 ความต้องการเทคโนโลยีในการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร

ความต้องการเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกรโดยรวมพบว่า เกษตรส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 59.32 มีความต้องการมาก และเมื่อดูคะแนนเฉลี่ยโดยรวม ค่าคะแนนอยู่ในระดับที่สูง ($\bar{x} = 2.43$) นั้นแสดงว่าเกษตรกรมีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิตสูง ปัญหาในด้านผลผลิตสตรอเบอรี่คือ ผลผลิตที่ได้ไม่มีคุณภาพ และมีปริมาณน้อย ทำให้มีรายได้น้อย ผลที่ตามมาคือการขาดทุน การส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีในการผลิตสตรอเบอรี่ที่ทันสมัย และเหมาะสม จะช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุนในการผลิต และเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิตสตรอเบอรี่ให้สูงขึ้น ซึ่งจะช่วยทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ลดปัญหาการขาดทุน หรือรายได้ไม่คุ้มทุน เพิ่มกำไรในการผลิตสตรอเบอรี่

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร

ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรเกินกว่าครึ่งคิดเป็นร้อยละ 59.41 ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการผลิตสตรอเบอรี่ แต่ถ้าสังเกตทีละประเด็นพบว่า เกษตรกรจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 67.50 มีปัญหาและอุปสรรคเรื่องโรคและแมลง สาเหตุเกิดจากการจัดการที่ไม่ดีพอ การใช้ต้นไหลที่เป็นโรค เกษตรกรปลูกสตรอเบอรี่เป็นพืชเชิงเดี่ยว ทำให้เวลาโรคและแมลงระบาดจึงสร้างความเสียหายให้กับสตรอเบอรี่เป็นวงกว้าง เกษตรกรไม่มีความรู้ในการใช้ยาป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ทำให้ใช้ยาเกินความจำเป็นและใช้ยาไม่ตรงกับโรค โรคและแมลงที่เกษตรกรมีปัญหาคือ แมลงกัดกินผลสตรอเบอรี่ โรคราแป้ง โรคคอด่าง โรคราดำ โรคไรแดง โรคไรดำ เพี้ยกระโดดสีน้ำตาล เป็นต้น

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1.

ข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกสตรอเบอรี่ ขนาดพื้นที่ในการปลูกสตรอเบอรี่ ประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอรี่ รายได้จากการปลูกสตรอเบอรี่ต่อปี การเป็นสมาชิกกลุ่มการเกษตร องค์กร หรือสถาบันในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับความต้องการเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1.

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนแรงงานที่ใช้ในการปลูกสตรอเบอรี่ ขนาดพื้นที่ในการปลูกสตรอเบอรี่ ประสบการณ์ในการปลูกสตรอเบอรี่ รายได้จากการปลูกสตรอเบอรี่ การเป็นสมาชิกกลุ่มการเกษตร องค์กร หรือสถาบันในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร ดังนั้นจึง ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2

แหล่งที่ได้รับความรู้เรื่องการปลูกสตรอเบอรี่ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ วารสารทางด้านการเกษตร เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น นิทรรศการ ทัศนศึกษา ฝึกอบรม/ประชุม/ชมการสาธิต เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ พนักงานบริษัทเอกชน ประสบการณ์ มีความสัมพันธ์กับความต้องการเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2.

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ในประเด็นด้านประสบการณ์คือ ประสบการณ์มีความสัมพันธ์กับความต้องการเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ($r=0.170$) ดังนั้นจึง ยอมรับสมมติฐานที่2 และในด้านแหล่งที่ได้รับความรู้เรื่องการปลูกสตรอเบอรี่ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ วารสารทางด้านเกษตร เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น นิทรรศการ ทัศนศึกษา ฝึกอบรม/ประชุม/ชมการสาธิต เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ พนักงานบริษัทเอกชน ประสบการณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ดังนั้นจึง ปฏิเสธสมมติฐานที่2

สมมติฐานที่ 3.

ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับความต้องการเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3.

ผลการพิสูจน์สมมติฐาน พบว่า ในด้านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก และความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กับความต้องการข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกรของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ($r = 0.240, -0.219$) ดังนั้นจึง ยอมรับสมมติฐานที่3 และในด้านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร $r = 0.051$ ดังนั้นจึง ปฏิเสธสมมติฐานที่3

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยเรื่องข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในด้าน แหล่งจำหน่ายผลผลิตสตรอเบอรี่ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 68 จำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งปัญหาที่

พบคือ เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่ต่ำ ดังนั้นควรมีหน่วยงานสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อจำหน่ายผลผลิต ทำให้สามารถต่อรองราคากับพ่อค้าเพื่อลดปัญหาการกดราคา

2. จากผลการวิจัยเรื่องแหล่งความรู้เรื่องการปลูกสตรอเบอรี่ของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จาก เพื่อนบ้าน เป็นแหล่งหลัก ซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่ถูกหรือผิดก็ได้ ดังนั้น ควรมีแหล่งข้อมูลในด้านการปลูกสตรอเบอรี่ที่ถูกต้อง คือใช้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลให้มากขึ้น โดยให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ จัดหาข้อมูลหรือขอข้อมูลจากหน่วยงานวิจัย และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีการค้นคว้าข้อมูลในด้านการปลูกสตรอเบอรี่ มาไว้ในศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล

3. เนื่องจากเกษตรกรมีความต้องการข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ในระดับมาก ดังนั้นควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการฝึกอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรในเรื่องดังกล่าว เพื่อสนองความต้องการของเกษตรกร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีความรู้ในการปลูกสตรอเบอรี่เพิ่มมากขึ้น

4. จากผลการศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการผลิตสตรอเบอรี่ของเกษตรกร พบว่า โรคและแมลง เป็นปัญหามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 67.5 ของเกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอรี่ ดังนั้นควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการฝึกอบรมเรื่องวิธีการป้องกันโรคและแมลงในการปลูกสตรอเบอรี่ และวิธีแก้ปัญหาเมื่อสตรอเบอรี่ถูกรบกวนโดยโรคและแมลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเรื่องปัญหาการเผยแพร่เทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่จากเพื่อนบ้าน ข้อมูลที่ได้รับ ไม่ได้ผ่านการรับรองจากนักวิชาการ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง

2. ควรทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่

3. ควรทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแพร่เทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่ และความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการเผยแพร่เทคโนโลยีการผลิตสตรอเบอรี่

